XORIJIY TILLARNI O`QITISHDA KO`P TANLOVLI SAVOLLARNING QO`LLANILISHI

Abdiraxmonova Dilfuza Abdishukur qizi
Qarshqadaryo viloyati PMM,o`qituvchi

Annotatsiya

Ushbu maqolada xorijiy tillar o'qituvchilari uchun narsalarning amaliy tomoni ko'rib chiqiladi: yaxshi savol yozish va talabalarni imtihonlarda ko'p tanlovli savollarga tayyorlash.Bundan tashqari aynan ana shu testlar orqali o`quvchilarning haqiqiy bilim darajasini aniqlash mumkin. Qanday holda mavzuda doir ilmiy ma`lumotlar to`plagan holda testlarni tayyorlash kerakligi keltirib o`tilgan.

**Kalit so`zlar**: senariy,MCQ (ko`p tanlovli savol),resurs kutubxona,TEFL (Teaching English Foreign Language “Xorijiy til sifatida ingliz tilini o`qitish”), formativ, summativ.

Xorijiy tillarni o`qitishda ko`p tanlovli savollar quyidagicha tuzish mumkin. Ko‘p variantli savolning birinchi qismi o‘zak deyiladi; keyin (odatda) 4 ta javob keladi; Bular ichida odatda 3 ta chalg'ituvchi va bitta to'g'ri javob mavjud. Agar o`quvchini bilimini tekshirmoqchi bo`lsangiz,siz o'quvchilaringizning so'z boyligini tekshirmoqchisiz. Siz test o'rnatdingiz va shunga o'xshash savolni qo'shasiz:

Masalan: Men barcha kitoblarimni _____ da maktabga olib boraman.

a) kitob javoni
b) xalta
c) chodir
d) axlat qutisi

Natija shuki, sizning o'quvchilaringizning barchasi **b** ni tanlaydi va siz ularning hammasi sumka nima ekanligini bilishlarini bilib olasiz. Yoki ularning hech biri b ni tanlamaydi va siz ular

xalta nima ekanligini bilmasligini bilib olasiz, shuning uchun uni keyingi darsda ularga o'rgatishingiz mumkin.Ko'p tanlovli savollar aynan mana shu tartibda shakllantiriladi.

Yaxshi ko'p tanlovli savol tayyorlash:

Avval esda tutish kerakki, ko'p tanlovli savollar ijodkorlikni yoki tanqidiy fikrlashni sinab ko'rmaydi. Ular oddiy ha/yo'q bilim testlari uchun eng mos keladi: talaba buni biladimi yoki yo'qmi?

Boshlash uchun, nimani sinab ko'rayotganingizni bilganingizga ishonch hosil qiling va xorijiy tillarni o`qitishda bu odatda talabalar ilgari o'rgangan lug'at yoki grammatik tuzilmalardir. Faraz qilaylik, siz o'z sinfingiz bilan eng keng tarqalgan predloglarni ko'rib chiqdingiz va ular ulardan qanday qilib to'g'ri foydalanishni bilishlariga ishonch hosil qilmoqchisiz. Siz osongina bir nechta novdalarni yaratishingiz mumkin:

Mushuk ____ to'shakda edi.

Avtomobil _____ garajdir.

U shlyapani _____ boshiga qo'ydi.

Birinchidan, barcha javoblar ishonchli bo'lishi kerak. Shubhasiz noto'g'ri yoki kulgili javob berishning ma'nosi yo'q, chunki bu talabaning bilimini tekshirish nuqtai nazaridan hech narsaga erishmaydi. Shuning uchun quyidagi d kabi javoblardan qoching:

Mening cho'ntagim ____ 20 dollar bor.

a) ichida

b) yuqorida

c) holda

d) fil

Va biz bu yerda bo'lganimizda, hech qanday javob uzunligi yoki qurilishi jihatidan ajralib turmang. Bu o'quvchini hayratda qoldiradi, u vaqtini ushlash bormi yoki nima uchun bitta javob boshqalardan tubdan farq qiladi deb o'ylaydi. Siz ularning bilimlarini sinab ko'rmaysiz, ularni ataylab chalg'itasiz.

Olma daraxti _____ o'tirgan sariq qushni ko'ryapsizmi?

a) ichida

b) keyin

c) quyida

d) shimoldan shimoli-g'arbga va o'ng tomonga o'n yetti daraja

Aniq to'g'ri javob bor, lekin to'rtta javob ham grammatik jihatdan to'g'ri va agar vaziyatga qarasak, ulardan kamida ikkitasi to'g'ri bo'lishi mumkin (xalta kiygan talaba yaxshi, lekin biz tungi maktabga ketayotgan avtobus haydovchisi haqida gapiramiz. kitoblarini avtobusida olib yurishi mumkin). Va agar kimdir biroz ixtirochi bo'lsa, to'rtta javob ham (aniq, biroz g'alati) sharoitlarda to'g'ri bo'lishi mumkin.

Gap shundaki, siz ko'p variantli savol yozayotganda, uni yaxshilab o'qib chiqishingizga ishonch hosil qiling va iloji bo'lsa, faqat bitta to'g'ri javob borligiga ishonch hosil qilish uchun uni tekshirish uchun boshqa o'qituvchiga murojaat qiling. Xato qilish va aniq narsani o'tkazib yuborish oson, shuning uchun ikki marta tekshiring.

Talabalar savollarga javob berish:

Tanganing boshqa tomonida, sizning talabalaringiz ertami-kechmi rasmiy imtihon topshirishlari va ko'p tanlovli savollarga duch kelishlari ehtimoli juda katta. Mana, ular buni qilganda berish uchun bir nechta maslahatlar.

• Ularning matnni va har bir javobni diqqat bilan o'qib chiqishlariga ishonch hosil qiling. Bitta o'tkazib yuborilgan predlog to'g'ri va noto'g'ri o'rtasidagi farqni keltirib chiqarishi mumkin, shuning uchun ular buni oson deb o'ylamasliklari va oxirgi ikkita javobni o'qimasdan ham to'g'ri javobni bilishlari kerak. Asosiysi, ehtiyotkorlik bilan borish!

• Ba'zi talabalar javoblarni yashirishni yaxshi ko'radilar va shunchaki matnni o'qib, javobni allaqachon bilishlarini bilishadi. Ular javoblarni ko'rib chiqishganda, agar ular o'zlarining javoblarini ko'rsalar, to'g'ri bo'lish ehtimoli bor, ammo nima bo'lishidan qat'iy nazar, ular javob yozishdan oldin barcha javoblarni tekshirishlari kerak.

Ushbu yashirish usuli ba'zi talabalarga yordam berishi mumkin (garchi bu biroz ko'proq vaqt talab qilsa ham), shuning uchun imkoniyatingiz bo'lganda uni sinfingiz bilan sinab ko'ring. Ba'zi talabalar uni yoqtirishi va undan foydalanishni xohlashi mumkin; boshqalar, albatta, bu fikrlarni yoqtirmasligi mumkin. Ularning munosabati qanday bo'lishidan qat'iy nazar, ularni undan foydalanishga majburlamang yoki o'zlarini qulay his qilmaydigan narsalarni qilishga majburlamang. Talaba imtihon topshirmoqda va ular o'zlarini iloji boricha bo'shashtirishlari kerak, shuning uchun ularga ortiqcha bosimni yuklamang.

Imtihonga qaytib, agar talaba 100% ishonch hosil qilsa, bu juda oddiy: ular javobni yozib, davom etadilar.

Ammo ular bo'lmasa-chi?

Bu vaqtda ular taxmin qilishlari kerak. Buning boshqa yo'li yo'q. Eng yomon vaziyat senariysi shundaki, ular to'g'ri olish imkoniyati 4 dan1, lekin ko'pincha bu koeffitsientlarni oshirish oson. Mana buni amalga oshirish bo'yicha ba'zi maslahatlar.

• koeffisiyentni keskin oshirish uchun har qanday aniq noto'g'ri javoblardan voz kecching

• javoblarda qarama-qarshiliklarni izlash; ko'pincha javob shulardan biri bo'ladi

• agar ikkita javob juda o'xshash bo'lsa, ko'pincha javob ulardan biri bo'ladi

• ataylab "hazilomuz" javoblar odatda noto'g'ri

Va nihoyat, agar hamma narsa muvaffaqiyatsiz bo'lsa va talabangiz hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa, ularga b yoki c ni tanlashni ayting, chunki ba'zida imtihon topshiruvchilar (albatta, kompyuter bo'lmaganlar) to'g'ri javobni "yashirish" kerakligini his qilishadi.

Javoblarni o'zgartirish

Talabalar birinchi javoblariga ishonishlari va tanlovlarini o'zgartirmasliklari kerakligi haqida keng tarqalgan taxmin bor. Talabalaringizni imtihon vaqtida buni qilishga undashdan ehtiyot bo'ling! Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, talabalar ko'pincha javoblarini o'zgartirish yomon deb hisoblashsa-da, bu odatda yuqori ballga olib keldi.

Bir qator tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'zgarishlarning taxminan 20% yomon tomonga (ya'ni, talaba to'g'ridan noto'g'riga o'zgargan), ammo deyarli 60% yaxshi tomonga o'zgarishga olib keldi (ya'ni noto'g'ridan to`g`riga). Bu shuni anglatadiki, agar talaba birinchi javobini noto'g'ri deb hisoblasa, uni savol ustida ishlashga undang va agar yaxshiroq javob taklif qilsa, uni o'zgartiring!

Ko'p tanlovli savollarning afzalliklari:

•Ko`p tanlovli savollar moslashuvchan savol berish usuli bo'lib, ular darsning turli nuqtalarida va butun o'quv jarayoni davomida qo'llanilishi mumkin. Ko`p tanlovli savollar ham formativ, ham summativ baholash uchun ishlatilishi mumkin va sinf ichida yoki tashqarisida ishlatilishi mumkin. Ko`p tanlovli savollar ko'p qirrali bo'lishi mumkin.So'raladigan savollarning mazmuni va turi, ular faktlarni eslab qolishdan tortib, yuqori darajadagi fikrlashgacha bo'lishi mumkin (agar savollar diqqat bilan tuzilgan bo'lsa).

• Ko`p tanlovli savollar yosh o'quvchilar va o'rganishda qiyinchiliklarga duch kelgan talabalar uchun qidiruvni qo'llab-quvvatlashi mumkin, bu esa qidiruv amaliyotini yanada qulayroq va qiyinchilikni talab qiladi. Ularni ikkala savol tuzilishi orqali farqlash mumkin. Dastlabki qidiruv muvaffaqiyati muhim va to'g'ri javob ko'rinadigan bo'lsa, muvaffaqiyat ehtimolini oshiradi va bu ishonch va motivatsiyaning oshishiga olib kelishi mumkin.

• Viktorina uchun ko`p tanlovli savollar darsga sarflangan vaqt nuqtai nazaridan moslashuvchan bo'lishi mumkin. Ko`p tanlovli savollar nisbatan tez yetkazib berilishi mumkin, bu dars vaqtini boshqarmaydi, shuningdek, mazmunli fikr-mulohazalar va muhokamalar uchun ko'proq vaqt ishlatilishi mumkin. Talabalar bepul eslab qolish yoki kengaytirilgan javoblar bilan solishtirganda ko`p tanlovli savollariga juda tez javob bera olishlari sababli, bu katta miqdordagi bilim va tarkibni tekshirish uchun ko'proq savollar berilishi mumkinligini anglatadi. Tushunish va qidirish amaliyotini tekshirish bilan bog'liq tashvish, talabchan va mazmunli o'quv dasturini o'rgatishdan tashqari, buni amalga oshirish uchun vaqt topish bo'lishi mumkin. Tushunish va qidirish amaliyotini tekshirish juda muhim va undan voz kechib bo'lmaydi, lekin ko`p tanlovli savollar dars davomida vaqtni belgilashda yordam berishi mumkin.

Ko`p tanlovli savollar sinfda sezgir o'qitishni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Ehtiyotkorlik bilan ishlab chiqilgan ko`p tanlovli savollar oldingi darslarda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan noto'g'ri tushunchalarni bartaraf etishi mumkin, bu o'qituvchi uchun xabardor bo'lishi va javob berishi uchun juda foydalidir.

• Ko`p tanlovli savollarning ish yukining yana bir afzalligi shundaki, muntazam va intervalgacha qidiruv amaliyotida yordam berish uchun ehtiyotkorlik bilan tuzilgan viktorina takrorlanishi va yana ishlatilishi mumkin.

Ko'p tanlovli savollarning kamchiliklari:

• Agar ko`p tanlovli savollar yaxshi ishlab chiqilmagan bo'lsa, ular mashaqqatli yoki mazmunli qidirishni talab qilmaydi, aksincha, past darajadagi tan olinishi yoki yo'q qilish kuchi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Chalg'ituvchilar ishonchli bo'lishi kerak va bu o'qituvchilar uchun ishonchli chalg'ituvchilar haqida o'ylashda qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Ikki mantiqiy chalg'ituvchi va to'g'ri variant etarli. Ehtiyotkorlik bilan ishlab chiqilgan savollar va ishonchli variantlarni yozish ham ko'p vaqt talab qilishi mumkin. Buni hal qilishning yaxshi usuli bu boshqa o'qituvchilarning viktorinalarini ko'rish va savollardan foydalanish yoki moslashtirish yoki muqobil ravishda ko`p tanlovli savollar viktorinalarini loyihalash uchun bo'lim yoki bosqichda birgalikda ishlash ajoyib g'oyadir.

•Ko`p tanlovli savollar ham summativ, ham formativ baholashlar uchun ishlatilishi mumkin, lekin agar ko`p tanlovli savollar birlik testlari yakuni yoki yuqori stavkalarni baholashning har qanday shakli uchun ishlatilsa, ularni o'quvchilar tomonidan past stavkali qidirish vazifasi sifatida ko'rib chiqish qiyin bo'lishi mumkin. Ba'zi talabalar farq qiladi, lekin o'qituvchi o'z sinfi bilan ko`p tanlovli savollar viktorinasining maqsadi haqida gaplashishi muhim.

• Ba'zi o'qituvchilarning ko`p tanlovli savollarga qarshi bo'lishi yoki undan foydalanishni istamasligining sababi taxminiy ish uchun potentsial mavjudligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. O'quvchilar to'g'ri ma'lumotni tanlaganmi yoki eslab qolganmi yoki shunchaki taxmin qilganmi (garchi ular oddiy rost/yolg'ondan ko'ra ishonchliroq bo'lsa ham) o'qituvchilarga bilish qiyin bo'lishi mumkin va buni ishlab chiqish va qo'shimcha so'roq qilish orqali hal qilish yo'llari mavjud.

Vaqtga cheklov qo`ygan holda foydalanadigan ba'zi onlayn viktorina vositalari mavjud va talabalarga ularning javoblari tezligiga qarab ballar beriladi. Bu talabalarni shoshqaloqlikka, savollarni diqqat bilan o'qimaslikka va xato qilishga undaydi. Ingliz tilini o'rganishda qiyinchiliklarga duch kelgan yoki qo'shimcha til sifatidagi talabalarga savolni o'qish va qayta ishlash hamda ma'lumotni tanlash yoki eslab qolish uchun ko'proq vaqt kerak bo'lishi mumkin, ammo vaqtga cheklov qo`yish bosim va/yoki vahima keltirib chiqarishi mumkin.

• Talabalar har doim ham o‘z javoblarini tekshirmaydilar va o‘z yutuqlari haqida fikr yuritmaydilar, o‘z bilimlaridagi kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishdan ko‘ra ballarni ko‘rishni afzal ko‘radilar, ammo bu o‘quvchilarni oldinga siljitishda davom etish uchun o‘quv jarayonining muhim elementidir. Agar talaba ko`p tanlovli savollar testida 15/20 ball olgan bo'lsa, ular o'z xatolaridan saboq olishlari va bu xatolarni takrorlamasliklari uchun qaysi javoblar to'g'ri va noto'g'ri ekanligini tekshirib ko'rishlari kerak.

Ijobiy va salbiy tomonlari bor, lekin sinfda ko'p tanlovli savollar uchun joy borligi aniq. Ular tushunishni tekshirish, noto'g'ri tushunchalarni aniqlash va muntazam qidirish amaliyotida foydalanish orqali o'rganishni kuchaytirishi mumkin. Ko`p tanlovli savollar o'quv dasturi bo'ylab izchillikni ta'minlash va o'qituvchilarning ish yukini qo'llab-quvvatlash uchun ham ishlatilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 14 Ko‘p tanlovli savollarni yozish qoidalari. Timothy W. Bothell, Brigham Young universiteti. 2001- yil.

2. Brame C, (2013-yil). Yaxshi ko'p tanlovli test savollarini yozish. https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/writing-good-multiple-choice-test-questions/ dan olindi.

3.Innovatsiyalar va o'qitishda mukammallik markazi, Vankuver oroli universiteti. (n.d.). Samarali viktorina savollarini yozish. Olingan: https://ciel.viu.ca/learning-technologies-innovation/viulearn/assessment-tools/writing-effective-quiz-questions.

4. Vaterlov universiteti, Pedagogik mahorat markazi. Ko‘p tanlovli savollarni loyihalash. Olingan: https://uwaterloo.ca/centre-for-teaching-excellence/teaching-resources/teaching-tips/developing-assignments/assignment-design/designing-multiple-choice-questions.

5.Tanqidiy fikrlashni talab qiladigan bir nechta tanlovli savollarni yozish. Jorjian Kuper, Oregon universiteti. 2007- yil

6.Yel ta'lim va ta'lim markazi. Ko'p tanlovli sifatli savollarni loyihalash. Olingan: https://ctl.yale.edu/MultipleChoiceQuestions.